

Teritoriālās pārmaiņas Livonijā no 1551.–1795. gadam

Sasniedzamais rezultāts: Nosaku un skaidroju teritoriālās pārmaiņas Livonijā no 1551.–1795. gadam.

1. uzdevums. Izpēti kartes un apkopo informāciju.

1.1. Izpēti šīs kartes:

- *Livonijas mantojums* [tiešsaiste] VISC. [skatīts 19.05.2021.] Pieejams: https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes2.shtml
- *Livonijas karš (1558–1583) un “poļu laiki” Baltijā* [tiešsaiste] Okupācijas muzejs. [skatīts 19.05.2021.] Pieejams: <http://okupacijasmuzejs.lv/lv/skolam/macibu-materiali/latvijas-okupācijas-muzeja-vestures-atlants-latvija-eiropa-20#lg=1&slide=8>

Ieraksti valstis, kuras cīnījās par ietekmi Baltijas jūras reģionā? Kādi bija to mērķi un ieguvumi Livonijā?

Valsts, kura cīnījās par ieguvumiem Livonijā				
Cīņas mērķis				
Rezultāts				
Iegūtās teritorijas				

1.2. Izpēti šīs kartes:

- *Politiskās norises pēc poļu – zviedru kara* [tiešsaiste] VISC. [skatīts 19.05.2021.] Pieejams: https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes3.shtml
- *Baltijas jūras reģions 17. gs. vidū* [tiešsaiste] VISC. [skatīts 19.05.2021.] Pieejams: https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes3.shtml
- *Zviedrijas iekarojumi Austrumeiropā (16. –17.gs.)* [tiešsaiste] Okupācijas muzejs. [skatīts 19.05.2021.] Pieejams: <http://okupacijasmuzejs.lv/lv/skolam/macibu-materiali/latvijas-okupācijas-muzeja-vestures-atlants-latvija-eiropa-20#lg=1&slide=9>

Ieraksti valstis, kuras cīnījās par ietekmi Baltijas jūras reģionā? Kādi bija to mērķi un ieguvumi pēc Polijas – Lietuvas un Zviedrijas kara?

Valsts, kura cīnījās par ieguvumiem Livonijā				
Cīņas mērķis				
Rezultāts				
Iegūtās teritorijas				

1.3. Izpēti šīs kartes:

- *Ziemeļu karš (1700–1721)* [tiešsaiste] VISC. [skatīts 19.05.2021.] Pieejams: https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes3.shtml
- *Latvijas teritorijas iekļaušana Krievijas impērijā* [tiešsaiste] VISC. [skatīts 19.05.2021.] Pieejams: https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes3.shtml
- *Ziemeļu karš (1700–1721) un Latvijas teritorijas pievienošana Krievijai 18.gs.* [tiešsaiste] Okupācijas muzejs. [skatīts 19.05.2021.] Pieejams: <http://okupacijasmuzejs.lv/lv/skolam/macibu-materiali/latvijas-okupācijas-muzeja-vestures-atlants-latvija-eiropa-20#lg=1&slide=10>
- *Baltija cara impērijā (1721–1917)* [tiešsaiste] Okupācijas muzejs. [skatīts 19.05.2021.] Pieejams: <http://okupacijasmuzejs.lv/lv/skolam/macibu-materiali/latvijas-okupācijas-muzeja-vestures-atlants-latvija-eiropa-20#lg=1&slide=11>

Ieraksti valstis, kuras cīnījās par ietekmi Baltijas jūras reģionā? Kādi bija to mērķi un ieguvumi pēc Lielā Ziemeļu kara?

Valsts, kura cīnījās par ieguvumiem Livonijā			
Cīņas mērķis			
Rezultāts			

1.4. Kādus secinājumus var izdarīt apkopojot informāciju par teritoriālajām izmaiņām Livonijā 16.–18.gs.?

1.5. Iedomājies, ka tava ģimene vairākās paaudzēs dzīvoja Marienburgā (mūsdienās – Alūksne). Tu dzīvoji Marienburgā 18. gadsimta 30. gados un biji amatnieks. Uzraksti, kuru valstu pavalstnieki bija tavas ģimenes dažādu paaudžu cilvēki (uzraksti par vismaz piecām paaudzēm, rēķinot vidējo dzīves ilgumu 40 gadi). Paskaidro, kāpēc!

Strādājot ar karti iemācījos

	Varu veikt patstāvīgi	Konsultējos ar klasesbiedru	Jautāju palīdzību skolotājam
Saprast apzīmējumus kartes leģendā			
Skaidrot apzīmējumus kartē			
Konstatēt Baltijas jūras reģionā notikušās teritoriālās pārmaiņas			
Secināt, kādi bija šo pārmaiņu iemesli un sekas			
Spēju pats, salīdzinot vairākas kartes, izveidot pētījuma jautājumus			

2. uzdevums. Ceļošana Eiropā

Uzmanīgi izlasi avotus A un B un veic uzdevmus

Avots A

Franču vēsturnieks Fernans Brodēls par transportu Eiropā 18. gadsimtā

Dažādas sadzīviskas epizodes ļauj ielūkoties pagājušo laikmetu ikdienas dzīvē. Piemēram, par ko bija norūpējies Francijas karaļa Luija XIV sūtnis, kurš 1708. gadā steidzīgi devās uz Madridi? “Es ierados Bajonā (*Bayonne*) [...] pēc deviņu dienu ceļojuma (no Versaļas)”, viņš raksta. “Mana kavēšanās izskaidrojama ar sliktajiem ceļiem un nekārtībām vairākās pasta stacijās (nakšņošanas vietās). Es nekavējoties došos uz Madridi, ceru tur ierasties ne vēlāk kā pēc divpadsmit dienām, jo nespēju nomainīt mūļus vienu vai divas reizes dienā.” Bet kāds (Francijas) ceļu inspektors 1800. gadā, (ar karieti) apbraukājot savu teritoriju 500 kilometru garumā, sešas reizes apgāžas un katra reize prasa ilgstošu remontu, vienpadsmit reizes viņš iestieg dubļos un karietes izvilkšanai nepieciešami vērši.

Avots B

Austriešu zinātnieks Deniss Havliks par zirgu transportu

Es dzīvoju netālu no Vīnes (Austrijā) zirgu staļļiem, tāpēc man katru dienu ir iespēja redzēt zirgu un pajūgu kustību. Pārvietošanās vidējais ātrums ir nedaudz lielāks nekā ejot ar kājām. Pēc maniem aprēķiniem (zirgu transporta) vidējais ātrums ir ap 5 km/h, pats lielākais ap 10 km/h. Jāņem vērā, ka zirgs var ilgstoši iet lēnām, var īslaicīgi rikšot, taču nekad nevar darīt abas lietas vienlaikus – skriet ilgstoši. [...] Senatnē pārvietošanās ātrumu ietekmēja vēl arī citi faktori: ceļu kvalitāte, laika apstākļi, ceļabiedri. [...] Ja ceļojums bija paredzēts vienas dienas garumā, tas parasti sākās līdz ar saullēktu līdz mērķis bija sasniegts. Ceļojot kājām, dienā vidēji varēja noiet aptuveni 25 km, bet profesionāli kurjeri (trenēti kā atlēti) spēja pārvarēt līdz pat 50 un pat 60 km. Ar zirgu dienā – 10 stundu laikā – labos

laika apstākļos varēja pārvarēt aptuveni 60 km. Ir mazāk zināms, ka viduslaikos klosteru pienākums bija dot naktsmājas ceļiniekiem, tāpēc klosteri viens no otra atradās vienas dienas ceļojuma attālumā.

- 2.1. Izrēķini vidējo zirgu transporta pārvietošanās ātrumu, ņemot par izejas datiem Spānijas sūtņa vidējo pārvietošanās ātrumu Spānijā un informācijas avotā B minētos datus!
- 2.2. Izmantojot internetu, sameklē divas vai trīs 16.–18. gadsimtā tapušas gleznas, kurās attēlots ceļš, zirgu transports, pasta stacijas un viss pārējais, kas raksturo ceļošanu!
- 2.3. Darbojoties grupās aplūkojiet atlasītās gleznas! Izveidojiet grafisku pārskatu par grūtībām, kas sagaidīja ceļotājus.

3. uzdevums

Trīs studiju laika draugi nolēma **1800.** gadu sagaidīt lielākajā pilsētā pie Baltijas jūras. Pēc **Kēnigsbergas universitātes** beigšanas, **Hanss** bija kļuvis par mājskolotāju **Krievijas galmā Sanktpēterburgā**, **Heinrihs** darbojās **Rostokas universitātē**, bet **Jans** bija **Viļņas universitātes** pasniedzējs. Vēstuļu sarakstē studiju draugi nolēma, ka ceļojuma laikā pētīs pārmaiņas **Livonijā no 16.–18. gadsimtam**. Sava nelielā pētījuma rezultātus un ceļojumā pieredzēto draugi nolēma apkopot un publicēt savas pilsētas laikrakstā.

Izveidojiet avīzi, kurā tiek parādītas raksturīgākās pārmaiņas no 16.–18. gadsimtam vienā no mūsdienu kultūrvēsturiskajiem novadiem.

- 3.1. Noskaidro/izpēti, kurā pilsētā draugi izdomāja tikties!
 - Uzraksti kritēriju pēc kuriem Tu noteiksi pilsētu, kurā draugi tiksies.
 - Sameklē kritērijiem atbilstošus pierādījumus.
 - Salīdzini izvēlētos kritērijus un pierādījumus ar klasesbiedru! Vienojieties par kopīgiem kritērijiem un pierādījumiem! Pamatojiet izvēli!
- 3.2. Izmantojot aplikāciju *Google Maps* vai *Google Earth*, noskaidrojiet attālumu no Viļņas, Sanktpēterburgas un Kēnigsbergas līdz tikšanās vietai. Aprēķini, kāds varēja būt vidējais pārvietošanās ātrums ceļojot kājām!
- 3.3. Izvēlies viena bijušā studenta maršrutu. Ar karšu aplikāciju noskaidro attālumus un izmantojot iepriekš iegūtos datus, kā arī savas zināšanas, aizpildi tabulu!

Transporta līdzeklis un tam nepieciešamais	Nakšņošana un tai nepieciešamais	Iespējamie apgrūtinājumi ceļā	Visā ceļojumā pavadītais laiks (min.– maks.)

3.4. Izdomā, kuras valodas būtu jāzina, lai ceļojumā nerastos problēmas?

3.5. Izdomā 5 jautājumus/tematus, kuros iedziļināsies, lai raksturotu un analizētu pārmaiņas, kas notikušas bijušās Livonijas teritorijās 16.–18. gadsimtā, kuras tu šķērsosi.

3.6. Iezīmē kartē ceļojuma maršrutu! Kopā ar klasesbiedriem (grupā) pārliecinies, ka maršruts atbilst 18.gs beigu gadsimta ceļotāja iespējām.

3.7. Iepazīsti, salīdzini un analizē notikumus, procesus no 16.–18. gadsimtam. Tiecies ar interesantām personībām! Pieraksti vai zīmē vērojumus ceļojuma dienasgrāmatā.

3.7. Izveido pārskatu, lai iepazītu tās teritorijas specifiku, pa kuru vedīs Tavs ceļojuma maršruts uz tikšanos ar studiju draugiem! Secini, kā politisko varu maiņa ietekmēja dzīvi tiem, kuri dzīvoja tagadējās Vidzemes vai Kurzemes – Zemgales vai Latgales novadu teritorijā!

Piemērs – **Latgale** (pirmo reizi vārdu “Latgale” lietoja 1900. gadā Latgales kultūras darbinieks Francis Kemps)

Laiks	Kurā valstī ietilpa? Administratīvā vienība	Raksturīgās iezīmes pārvaldē, izglītībā, reliģijā, sadzīvē	Interesanti fakti
1561– 1629	Polijas – Lietuvas valsts 1566. – Pārdaugavas hercogiste	• Amatpersonas iecēla Polijas – Lietuvas karalis, tie pārsvarā bija lietuvieši un poļi; • Trešdaļa ienākumu jāatdod Polijas – Lietuvas valstij; • Sigismunda II Augusta privilēģijā ir noteiktas muižnieku tiesības uz dzimtsilvēkiem	Hercogistei piešķīra ģerboni – sudraba grifu uz sarkana fona. Tas bija ņemts no pirmā Pārdaugavas hercogistes pārvaldītāja Jana Hodkeviča dzimtas ģerboņa.
1629– 1772	Polijas – Lietuvas valsts Poļu Vidzeme	no 1677. līdz 1831. gadam pilnībā, bet daļēji līdz 1840. gadam Latgalē likumdošana balstījās uz Lietuvas statūtu	
1772	Pirmās Polijas dalīšanas rezultātā tiek iekļauta Krievijas impērijas Polockas guberņā		

- 3.9.** Salīdzini savu pārskata tabulu ar klasesbiedru paveikto! Iekrāso ar vienas krāsas marķieri kopīgās iezīmes bet ar citu – atšķirīgās! Analizējiet atšķirīgās iezīmes! Izdomājiet, kāpēc radās atšķirības! Ja nepieciešams, veiciet precizējumus tabulā.
- 3.10.** Izmantojot pārskatu, uzrakstiet secinājumus par pārmaiņām no 16.–18. gadsimtam pārvaldē, reliģijā, iedzīvotāju etnisko sastāvu, izglītību, dzīvi pilsētās un laukos.
- 3.11.** Izmantojot ceļojuma piezīmes/dienasgrāmatu, sagatavo un izdod laikrakstu!
- Izstrādā avīzes veidošanas un vērtēšanas kritērijus tā, lai lasītājs spētu daudzveidīgi iepazīt 16.–18. gadsimta cilvēku dzīvi.
 - Izmantojot avīzes veidošanas un vērtēšanas kritērijus, radi avīzi!
 - Izveidojiet klasē avīžu galeriju!
 - Uzraksti recenziju par citas grupas avīzi! Iepazīsties divām recenzijām par savas grupas avīzi. Pārrunā veikumu ar recenziju autoriem!
- 3.12.** Izpētot avīžu rakstus galerijā, uzraksti vai apspried secinājumus par Polijas – Lietuvas, Zviedrijas, Krievijas lielvalstu atstāto Vidzemes, Kurzemes – Zemgales un Latgales vaibstos. Secinājumus pamato ar konkrētiem faktiem!